

הלכות שבת פרק ח

א. החורש כל שהוא, חייב. המנכש בעיקרי האילנות, והמקרסם עשבים, או המזרד את השריגים, כדי ליפות הקרקע הרי זה תולדת חורש; ומשיעשה כל שהוא, חייב. וכן המשוה פני השדה כגון שהשפיל התל ורדדו, או מלא הגיא חייב משום חורש; ושעורו, כל שהוא. וכן כל המשוה גמות, שעורו כל שהוא.

ב. הזורע כל שהוא, חייב. הזומר את האילן, כדי שיצמח הרי זה מעין זורע. אבל המשקה צמחין ואילנות בשבת הרי זה תולדת זורע, וחייב; וכן השורה חטין ושעורין וכיוצא בהן במים הרי זה תולדת זורע, וחייב.

ג. הקוצר כגרגרת, חייב. ותולש, תולדת קוצר הוא; וכל העוקר דבר מגדוליו, חייב משום קוצר. לפיכך צרור שעלו בו עשבים, וכשות שעלת בסנה, ועשבים שעמחו על גב החבית התולש מהן, חייב: שזה הוא מקום גדולו. אבל התולש מעציץ שאינו נקוב פטור, מפני שאין זה מקום גדולו. ועציץ נקוב בכדי שרש קטן, הרי הוא כארץ; והתולש ממנו, חייב.

ד. כל זרע שקצירתו מצמחת אותו ומגדלתו, כגון אספסתא וסלקא הקוצרו בשגגה, חייב שתי חטאות: אחת מפני שהוא קוצר, ואחת מפני שהוא נוטע. וכן הזומר, והוא צריך לעצים חייב משום קוצר, ומשום נוטע. גבשושית שלעפר שעלו בה עשבים הגביהה מעל הארץ והניחה על גבי יתדות, חייב משום תולש; היתה על גבי יתדות והניחה על הארץ, חייב משום זורע. תאנים שיבשו באביהן, וכן אילן שיבשו פרותיו בו התולש מהן בשבת חייב, אף על פי שהן כעקורין לענין טמאה.

ה. התולש עלשין, והמזרד זרדין אם לאכילה, שעורו כגרגרת; ואם לבהמה, שעורו כמלוא פי גדי; ואם להסקה, שעורו כדי לבשל ביצה.

ו. המעמר אכלין, שעורו כגרגרת; ואם עמר לבהמה, שעורו כמלוא פי גדי; ואם להסקה, שעורו כדי לבשל ביצה. וביצה האמורה בכל מקום, היא ביצה בינונית שלתרנגולין; וכל מקום שנאמר כדי לבשל ביצה, הוא כדי לבשל כגרגרת מביצה; וגרגרת, אחד משלושה בביצה. ואין עמור, אלא בגדולי קרקע. המקבץ דבלה ועשה ממנה עגול, או שנקב תאנים והכניס החבל בהן עד שנתקבצו גוף אחד הרי זה תולדת מעמר, וחייב. וכן כל כיוצא בזה.

ז. הדש כגרגרת, חייב; ואין דישה, אלא בגדולי קרקע. והמפרק, הרי הוא תולדת הדש. החולב את הבהמה, חייב מפני שהוא מפרק. וכן החובל בחי שיש לו עור, חייב משום מפרק והוא שיהיה צריך לדם שיצא מן החבורה; אבל אם נתפון להזיק בלבד פטור, מפני שהוא מקלקל. ואינו חייב, עד שיהיה בדם או בחלב שהוציא, כגרגרת.

ח. במה דברים אמורים, בחובל בבהמה וחייה וכיוצא בהן. אבל החובל בחברו אף על פי שנתפון להזיק חייב, מפני נחת רוחו: שהרי נתקררה דעתו ושככה חמתו, והרי הוא כמתקן; ואף על פי שאינו צריך לדם שהוציא ממנו, חייב.

ט. שְׁמוֹנֶה עָרָצִים הָאֲמֹרִים בַּתּוֹרָה, הֵן שֵׁשׁ לָהֶן עוֹרוֹת לְעַנֵּין שֶׁבֶת כְּמוֹ חִיָּה וּבְהֶמָּה וְעוֹף. אֲבָל שְׁאָר שְׁקָצִים וּרְמָשִׁים, אֵין לָהֶן עוֹר; לְפִיכָךְ הַחוּבֵל בָּהֶן, פֶּטוּר. וְאַחַד הַחוּבֵל בְּבֶהֱמָה חִיָּה וְעוֹף, אוֹ בְּשְׁמוֹנֶה עָרָצִים, וְעָשָׂה חֲבוּרָה וַיֵּצֵא הָדָם, אוֹ שֶׁנִּצָּרַר הָדָם אֵף עַל פִּי שֶׁלֹא יֵצֵא חַיִּב.

י. הַסּוֹחֵט אֶת הַפְּרוֹת, חַיִּב מִשּׁוּם מִפְּרָק; וְאִינוּ חַיִּב, עַד שִׁיהִיָּה בַּמִּשְׁקִין שֶׁסָּחַט כְּגִרְגָּרֶת. וְאֵין חַיִּבִּים מִן הַתּוֹרָה, אֲלֹא עַל דְּרִיכַת זֵיתִים וְעֵנָבִים בְּלֶכֶד. וּמִתֵּר לִסְחֹט אֶשְׁכּוּל שְׁלֵעֲנָבִים, לְתוֹךְ הָאֶכָל שֶׁמִּשְׁקָה הַבָּא לְאֶכָל אֶכָל הוּא, וְנִמְצָא כְּמִפְּרָק אֶכָל מֵאֶכָל; אֲבָל אִם סָחַט לְכָלִי שְׁאִין בּוֹ אֶכָל הָרִי זֶה דּוֹרֵךְ, וְחַיִּב. וְהַחוּבֵל לְתוֹךְ הָאֶכָל, אוֹ הַיּוֹנֵק בְּפִיו פֶּטוּר, וְאִינוּ חַיִּב עַד שִׁיִּחַלֵּב לְתוֹךְ הַכֶּלִי.

יא. הַזּוֹרֶה אוֹ הַבוֹרֵר כְּגִרְגָּרֶת, חַיִּב; וְהַמַּחְבֵּץ, הָרִי הוּא תּוֹלֵדֶת הַבוֹרֵר. וְכֵן הַמִּמָּחָה שְׁמָרִים מִתּוֹךְ הַמִּשְׁקִין הָרִי זֶה תּוֹלֵדֶת בּוֹרֵר אוֹ תּוֹלֵדֶת מֶרְקֵד, וְחַיִּב: שֶׁהַזּוֹרֶה וְהַבוֹרֵר וְהַמֶּרְקֵד, דּוֹמִין עֲנִינֵיהֶם זֶה לָזֶה; וּמִפְּנֵי מָה מָנוּ אוֹתָן בְּשִׁלּוּשָׁה מִפְּנֵי שֶׁכָּל מְלָאכָה שֶׁהִיתָה בַּמִּשְׁכָּן, מוֹנִין אוֹתָהּ בְּפִנֵּי עֲצָמָה.

יב. הַבוֹרֵר אֶכָל מִתּוֹךְ פֶּסֶלֶת, אוֹ שֶׁהָיוּ לְפָנָיו שְׁנֵי מִינֵי אֶכָלִין וּבִרֵּר מִיֵּן מִמֵּין אֶחָד בְּנִפְּהָ וּבִכְבָּרָה, חַיִּב; בְּקִנּוּן וּבִתְמַחּוּי, פֶּטוּר; וְאִם בִּרֵּר בִּידּוֹ לְאֶכָל לְאַתֵּר, מִתֵּר.

יג. וְהַבוֹרֵר פֶּסֶלֶת מִתּוֹךְ הָאֶכָל, אִפְּלוּ בִּידּוֹ חַיִּב. וְהַבוֹרֵר תֶּרְמוֹסִין מִתּוֹךְ פֶּסֶלֶת שְׁלֵהֶן, חַיִּב מִפְּנֵי שֶׁהַפֶּסֶלֶת שְׁלֵהֶן מִמַּתְקֵת אוֹתָן, כְּשִׁישְׁלָקוּ עִמָּהּ, וְנִמְצָא כְּבוֹרֵר פֶּסֶלֶת מִתּוֹךְ אֶכָל, וְחַיִּב.

יד. הַבוֹרֵר אֶכָל מִתּוֹךְ פֶּסֶלֶת בִּידּוֹ לְהַנִּיחוֹ, אִפְּלוּ לָבוֹ בַּיּוֹם נַעֲשֶׂה כְּבוֹרֵר לְאוֹצֵר, וְחַיִּב. הָיוּ לְפָנָיו שְׁנֵי מִינֵי אֶכָלִין מְעַרְבִין בּוֹרֵר אֶחָד מֵאֶחָד, וּמִנִּיחַ לְאֶכָל מִיד; וְאִם בִּרֵּר וְהַנִּיחַ לְאַחֵר זְמַן, אִפְּלוּ לָבוֹ בַּיּוֹם כְּגוֹן שֶׁבִּרֵּר בַּשַּׁחֲרִית, לְאֶכָל בֵּין הָעֶרְבִים חַיִּב.

טו. הַמִּשְׁמֵר יֵין אוֹ שֶׁמֶן אוֹ מַיִם, וְכֵן שְׁאָר הַמִּשְׁקִין, בַּמִּשְׁמֶרֶת שְׁלֵהֶן חַיִּב: וְהוּא, שִׁישְׁמֵר כְּגִרְגָּרֶת. אֲבָל מְסַנְנִין יֵין שְׁאִין בּוֹ שְׁמָרִים, אוֹ מַיִם צְלוּלִין, בְּסוּדְרִין וּבִכְפִּיפָה מְצִרִית, כְּדִי שִׁיְהֶא צְלוּל בְּיוֹתֵר. וְנוֹתְנִין מַיִם עַל גְּבִי שְׁמָרִים, בְּשִׁבִּיל שִׁיִּצְלוּ. וְנוֹתְנִין בִּיצָה טְרוּפָה לְמִסְנַנֶּת שְׁלַחֲרָדֵל, כְּדִי שִׁיִּצַּל; וְחֲרָדֵל שְׁלֵשׁוּ מְעַרְבֵי שֶׁבֶת לְמַחֵר מִמַּחוֹ, בֵּין בִּיד בֵּין בְּכָלִי. וְכֵן יֵין מִגָּתוֹ, כָּל זְמַן שֶׁהוּא תּוֹסֵס טוֹרֵף חֲבִית בַּשְּׁמָרִיָּה, וְנוֹתֵן לְתוֹךְ הַסּוּדְרִין: שֶׁעֲדִין לֹא נִפְרָשׁוּ הַשְּׁמָרִים מִן הַיֵּין יָפָה יָפָה, וְכָל הַיֵּין כְּגוֹף אֶחָד הוּא. וְכֵן הַחֲרָדֵל, וְכָל כִּיּוֹצָא בּוֹ.

טז. הַטּוֹחֵן כְּגִרְגָּרֶת, חַיִּב. וְכָל הַשּׁוֹחֵק תְּכָלִין וְסַמָּנִין בְּמַכְתֶּשֶׁת הָרִי זֶה טּוֹחֵן, וְחַיִּב. הַמַּחְתֵּךְ יָרֵק תְּלוּשׁ, הָרִי זֶה תּוֹלֵדֶת טּוֹחֵן. וְכֵן הַנוֹסֵר עֲצִים לְהַנּוֹת בְּנִסְרֵת שְׁלֵהֶן, אוֹ שֶׁשֹּׁף לָשׁוֹן שְׁלִמַתְכָּת חַיִּב, מִשִּׁישׁוּף כָּל שֶׁהוּא; אֲבָל הַמַּחְתֵּךְ עֲצִים, אִינוּ חַיִּב עַד שִׁידְקֵדֵק מֵהֶן כְּדִי לְבַשֵּׁל כְּגִרְגָּרֶת מִבִּיצָה. וְהַמֶּרְקֵד כְּגִרְגָּרֶת, חַיִּב.

יז. הַלֵּשׁ כְּגִרְגָּרֶת, חַיִּב. וְהַמַּגְבֵּל אֶת הָעֶפֶר, הָרִי זֶה תּוֹלֵדֶת לֵשׁ; וְכַמָּה שְׁעוֹרוֹ, כְּדִי לַעֲשׂוֹת פִּי כּוֹר שְׁלִצוּרְפִי זֶהָב. וְאֵין גְּבוּל בְּאַפֵּר, וְלֹא בַּחוּל הַגָּס, וְלֹא בְּמַרְסֵן, וְלֹא בְּכִיּוֹצָא בָּהֶן. וְהַנּוֹתֵן

זֶרַע שְׂמֵשֶׁמֶן אוֹ זֶרַע פֶּשֶׁתָּן וְכִיּוֹצָא בָהֶן בְּמִים חֵיב מְשׁוּם לָשׁ,
מִפְּנֵי שֶׁהֵן מִתְעַרְבִין וְנִתְּלִין זֶה בָּזֶה.